

Geschiedenis van het Joodse volk

De oudste historische figuren van de bijbel zijn de aartsvaders: Abraham, Isaak en Jakob. Zij waren clanhoofden van zwerversstammen, een soort sjeiks van rondtrekkende klein vee-nomaden. In de zomer lieten zij hun kudden weiden in het bergland van Kanaän (het latere Israël of Palestina). Tijdens een hongersnood komt een groep van hen in Egypte terecht, het land waar steeds graan in overvloed was.

Ramses II

Ten tijde van farao Ramses II, die regeerde van ongeveer 1301 tot 1234, worden de Hebreëen in Egypte tot dwangarbeid verplicht. Onder leiding van Mozes trekken zij weg. De Egyptenaren die hen achtervolgen, worden verzwolgen in de Rietzee. Dit uittochtgebeuren is een eerste grote pijler van Israëls geschiedenis: het laat een onvergetelijke indruk na van goddelijke tussenkomst. Hier is het grote avontuur tussen God en zijn volk begonnen. Tijdens de tocht door de woestijn heeft het volk een indrukwekkende ervaring van deze God, die zich bekend maakt onder de naam Jahwe, bij de Sinaïberg. Hier wordt de wet afgekondigd, de tien geboden.

Vestiging in Kanaän

Nu volgt een periode van ongeveer twee eeuwen waarin het volk zich stilaan vestigt in het land Kanaän. In deze tijd is Israël nog geen stabiele natie, maar een tamelijk los verband van twaalf stammen. Het is de tijd van Jozua en van de « rechters », onder wie Gideon, Simson en Samuel. Deze laatste gaat in op het verlangen van het volk om een koninkrijk te worden, en zalft Saül en daarna David tot koning.

David

David maakt omstreeks het jaar 1000 v. Chr. van heel Israël een nationale staat : hij verovert Jeruzalem en maakt er zijn hoofdstad van. Dit is een tweede grote pijler van Israëls geschiedenis, het begin van een periode van grote materiële welvaart, waarin het Jahwegeloof echter zwaar op de proef wordt gesteld en concurrentie krijgt van de Kanaanitische vruchtbaarheidsri-tuelen en de Baal- en Astarte-cultus. Profeten zullen koning en volk steeds weer oproepen om naar Jahwe terug te keren.

1 Zuid en Noord, Tien stammen en Jeruzalem.

Davids zoon Salomo bouwt de tempel te Jeruzalem. Na hem ontstaat er een scheuring in het koninkrijk. De tien stammen van het noorden weigeren Salomo's zoon te erkennen en vormen een apart koninkrijk Israël, met Samaria als hoofdstad. Het zuidrijk Juda, met hoofdstad Jeruzalem, blijft trouw aan de dynastie van David.

In deze periode worden de oudste verhalen en religieuze ervaringen van Israël op schrift gesteld. Sommige verhalen over de aartsvaders en de uittocht b.v. waren tevoren reeds eeuwenlang mondeling doorverteld. Aan het koninklijke hof schrijven ooggetuigen de *troonsopvolgingsgeschiedenis van David*. In deze tijd treden ook de eerste profeten op: Elia en Elisa, Amos en Hosea in het noorden : Jesaja en Micha in het zuiden.

Ballingschap

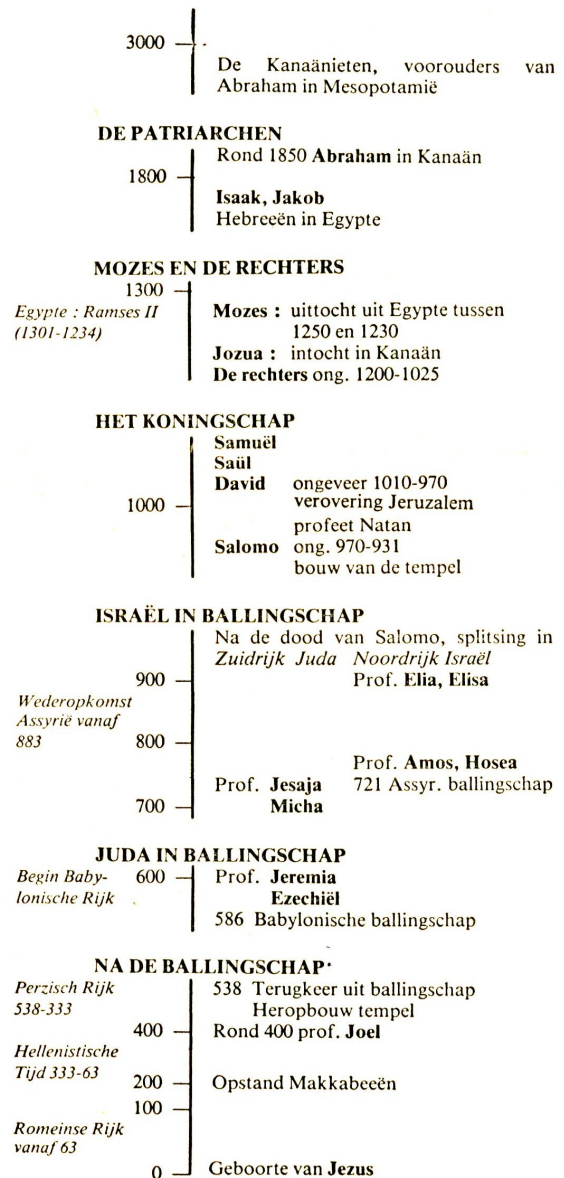
Assyrië

In 721 wordt het noordrijk Israël door de Assyriërs onder de voet gelopen en de bevolking in ballingschap gevoerd. Het zuidrijk Juda blijft nog anderhalve eeuw voort bestaan. Ondertussen wordt Assyrië op het wereldtoneel afgelost door Babylon. Jeruzalem wordt door de Babyloniërs belegerd en in 586 ingenomen. De tempel wordt verwoest en de Joden naar Babylon overgebracht. De periode vóór de ballingschap is een tweede fase van op schrift stellen van de bijbel, nu vooral in profetische kringen. Er wordt een groot overzicht van de geschiedenis geschreven, vanaf de verovering van het beloofde land tot aan de ballingschap. Dit kunnen we thans lezen in de boeken Deuteronomium, Jozua, Rechters, 1-2 Samuel en 1-2 Koningen.

Babylonië

De Babylonische ballingschap is de derde grote pijler van Israëls geschiedenis. Alle

IN DE TIJD TERUGGEPLAATST

1 2 Sam. 9-20: 1 Kon. 1-2.

uiterlijke tekenen, waaraan Israël ook zijn Godsge-loof had verbonden, zijn nu weggevallen: geen land en geen koning meer, geen paleis, geen tempel en geen priesters. Het is de tijd van de grote bekoring om aan Jahwe te gaan twifelen.

Jeremias en Cie

Dank zij het optreden van profeten als Jeremia, Ezechiël en Deuterocesaja, de tweede Cesaja wordt het nochtans een tijd van verdieping en van verinnerlijking van de godsdienst. Jahwe is geen God die zich verbindt aan uiterlijke dingen zoals een tempel of een nationale staat. Jahwe is te vinden in het hart van de mens. Israël heeft niet als eerste taak een aards koninkrijk te vormen en zich te weren tegen vijanden. Israël heeft een religieuze boodschap te brengen die bestemd is voor alle mensen.

Deze gedachten worden geboren tijdens de ballingschap, die nog geen vijftig jaar geduurd heeft.

In 538 laat de Perzische koning Kuros, die Babylonië overwonnen heeft, de Joden naar Jeruzalem terugkeren en hun tempel heropbouwen.

Ketubim: geschriften, oorkonden

In een derde fase van literaire activiteit, nu vooral in de priesterlijke kringen van de nieuwe tempel van Jeruzalem, wordt thans de Tenach (het Oude Testament²) stilaan voltooid. De Tora of de vijf boeken van Mozes krijgen nu hun definitieve vorm: het scheppingsverhaal in Gen. 1 stamt uit deze tijd. De nationale geschiedenis wordt voltooid en herschreven in de boeken 1-2 Kronieken, Ezra en Nehemia. Vele wetten, psalmen, spreuken en wijsheisboeken komen nu op schrift.

De diaspora

Vele Joden zijn na de ballingschap in Babylon gebleven of hebben zich in het Perzische wereldrijk verspreid: dit is de oorsprong van het diaspora-verschijnsel of de verspreiding van de Joden over de wereld, dat tot vandaag voortduurt. In de laatste eeuwen voor Christus kunnen de Joden in en rond Jeruzalem hun eigen leven organiseren en hun religieuze tradities verstevigen onder een wisselende vreemde overheersing: Perzen, Grieken, Romeinen.

Makkabeeën

De poging van koning Antiochius IV Epifanes (175-163) om de Joden volledig te vergrieken veroorzaakte de Joodse opstand van de Makkabeeën, beschreven in de gelijknamige bijbelboeken. Een korte tijd werd Juda weer een onafhankelijk koninkrijkje, tot aan de komst van de Romeinen in 63 v. Chr. Van 37 tot 4 v. Chr. wordt de Idumeeër Herodes de Grote door de Romeinen als koning der Joden aangesteld. Zo is de situatie bij de geboorte van Jezus en bij het begin van de nieuwtestamentische tijd.

We onthouden dus vooral de drie pijlers waarop deze geschiedenis berust: uittocht - koninkrijk - ballingschap, en de drie grote fasen waarin de bijbel op

2 Oorspronkelijke tekst.

schrift werd gesteld: het koninklijke hof in de tijd na David en Salomo, de profetische kringen vóór en tijdens de ballingschap, en de kringen van Jeruzalemse tempelpriesters na de ballingschap.
Paul Kevers.